

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
réssek és hirdetési díjak küldendők. ::

Nyugtató hangok.

Gyakran olvashatunk panaszokat, zúgolódásokat, sóhajokat egyházi lapjainkban. Panaszolkodunk: „megnehezedett az idők járása felettünk”. Elégedetlenkedünk: megdrágult az élet, megszorodtak az igények s ez igényeket kielégíthető anyagi forrás csak gyengén csergedez. Kishitűsködünk: kihűlt a lelkesedés, buzgóság embereinkből, fogyófélben a protestáns, közelebről református öntudat, fogyunk, pusztulunk. Anyagi erőnk csekély s ez ellensúlyozza, sőt nem ritkán leveri a földnek sarába a szellemi erőt, hol az tehetetlenül, sikertelenül elemésződik.

Hiszen mindezek igazak lehetnek bizonyos mérvben s bizonyos tekintetben minden időben, így mai napság is. De, hála Istennek, én nem látom a mai időt az elkeseredésre olyan nagyon alkalmasnak. Hiszen, ha összehasonlítjuk közállapotainkat, kulturánkat, köznépünk életviszonyait, népnevelésünket, egyházunk belső és külső életét, lelkészeink és tanítóink mai helyzetét, a csak 2—3 évtizeddel ezelőtti állapotokkal, lehetetlen észre nem vennünk azt a nagy fejlődést, haladást, melyet minden téren örömmel tapasztalhatunk.

Hibák, bajok, kielégítésre váró hol jogos, hol jogtalan vágyak, óhajtasok, követelések mindig voltak, vannak és lesznek tagadhatatlanul. Az a fejlődés és előhaladás is, mely az utóbbi pár évtized alatt rohamléptekkel haladt előre hazánkban minden téren, még mindig nem elég, nem is lesz elég soha, sőt nem is szabad elégnek lenni, mert örök törvény a fejlődés, előhaladás, tökéletesedés folyamata, ennek folyton tartania kell, míg élő lény lesz ezen a világon. Éppen ezért, — csak egyházi közéletünkről beszélve, — még mindig sok a hiány, amelyet pótolni, sok a baj, a betegség, melyet orvosolni,

sőt sok a veszélyt rejtő fekély is egyházi közéletünk testén, melyet kivágni és eltávolítani kell.

Egyházaink s különösen falvainkban híveink szegénysége, állami-, községi-, vármegyei- és egyházi adókkal való túlterhelése, igaz, még mindig akadály, hogy megfelelő mérvben fejthessék ki erejüket a szükséges iskolák felállítása, a népnevelés korszerű fejlesztése, általában az egyház anyagi és szellemi felvirágoztatásának a terén.

Lelkészeink s tanítóink többségének is igaz, hogy az anyagi bajokkal, gondokkal s adósságokkal még mindig tartó folytonos küzdelme szintén nem kedvező egyházi, népnevelési, iskolai ügyünk előbbvitelére és fejlesztésére. De ez nem azt jelenti, hogy állapotjunk meg, panaszolkodjunk, sóhajtozzunk, vagy éppen fenyegetődzünk s tegyük le a munka eszközeit kezünkben s tétlenül, közönyösen nézzük a világ folyását s még azt se tegyük, amit kötelességünk lenne tenni, mert hiszen akkor a haszontalan szolgálknál is haszontalanabbak lennénk.

Hanem biztatást nyerve az eddigi jelenségekből és eredményekből, melyeket nagynevű s kitartó buzgósággal működő nagyjaink vezetése alatt vívtunk ki: tegyük az eke szarvára kezünket s munkálkodjunk szorgalmasan hivatásunk mezején azzal a lélekkel, mely lélek képesít, hajt s ösztönöz bennünket, akadályokat legyőzve, diadalmat nyerni. Munkálkodjunk küzdve bár, de bízva, hogy a haladó időnek, a fejlődés folyamatának s a világosság sugarainak útját nem állhatja semmiféle földi hatalom, megy az a maga útján s százezer acélágyú s nem tudom én hány csatahajó elkészítése sem tartóztathatja fel előhaladásában.

Erről tesznek tanúbizonyságot a történelem századai, sőt ezredévei, erről tesz tanúbizonyságot jelen egyházi életünk előhaladása, melyet okvetlenül észre kell vennünk, ha figyelmesen szemlélődünk.

Ime, egymást érik egyházainkban az új tanítói állások szervezése, iskolák, lelkészi és tanítói lakások és templomok építései. Lelki élet terén is élénkebb a mozgalom: egyházi lapjaink, kisebb népies egyházi újságjaink, vallásos irataink, naptáraink, a biblia nagyobb mérvű elterjedése, vallásos esték tartása, falusi dalárdák, ifjúsági egyesületek stb. alakulásai, munkálkodásai, mind erről tesznek bizonyosságot, úgy, hogy bátran elmondhatjuk egy kis változtatással a költő szavait egyházi életünkre vonatkozólag is: hogy „nagyapáink és apáink (akiknek az akkori viszonyok között elévülhetetlen érdemök volt az is, hogy hitőket megtartották s egyházunkat megoltalmazva, örökségképen reánk hagyták), míg egy század elhaladt, nem tévénék annyit, mint mi egy pár évtized alatt”.

Mit kell hát tennünk, hogy a fejlődés terén tovább haladhassunk? Ne kicsinyeljük, de használjuk fel okosan és előrelátással, — míg többet sikerül kivívnunk — az eddig is nyert előnyöket.

Azok a tanítói államsegélyek, az adócsökkentési segély, a tandíjkártalanítás, — ha nem minden is még, de nem olyan kicsinyelni való dolgok ám!

Az egyházaknak egész sorát tudnám előszámlálni, csak a mi egyházmegyénkben is, — ha a dicsekvés vádja nem érne, — amely egyházak éppen ezen segélyek *nagy körültekintéssel való* megszerzésével s ezek *okos, előrelátó* felhasználásával nőttek már eddig is naggyá, fejlődtek, épültek, új életet nyertek.

Ez az én tapasztalatom. Ha azért jogot tartunk is még az elérhető s minket jogosan megillető előnyökre, addig is, míg ennek feltartóztathatatlanul elérkezendő ideje elérkezék, ne sopánkodjunk falusi vénasszonyok módjára, hanem a panaszok, sóhajok és zúgolódások helyett, egyházaink jövődjére érdekében, a már megnyert előnyök birtokában: oremus et laboramus!

Szabó Aladár,
apagyai lelkész.

A magyar református lelkészi állás főbb problémái a XX. század elején.

(Folytatás.)

X.

A szorosabb értelemben vett lelkészi funkciók letárgyalása után tekintetünk önkéntelenül a felé a lelkészi ténykedések felé irányul, amelyet belmisszió-

nak nevezünk. A belmisszió ügye már oly sokat s annyiszor volt megvitatva, hogy annak lényegéről valami új dolgot mondani alig lehet. Mindnyájan tudjuk s érezzük, hogy erre nagyon is szükség van, csak azzal nem akarunk számot vetni, hogy vajjon tényleg, amint a viszonyok állanak ma a református egyházban, lehet-e a lelkészeknek nagyon sokat foglalkozni vele. Én erre a kérdésre határozott nemmel felelek.

A lelkész működésével szemben manapság határozottan két féle irányzat nyilvánul meg. Az egyik a tulságos bürokratizmus, amely oly ijesztő mérvet öltött, hogy az a lelkész ma már nem lelki oktató, hanem irodavezető. Az egyházi közigazgatás oly tekervényes útjain kell járni a lelkészeknek, hogy idejének legnagyobb részét írással, számolással kell eltölteni. Szegény apostolok! Vajjon az irodai működésükkel alapítottak-e annyi meg annyi keresztyén egyházat? Szegény reformátorok! Vajjon az irodában hozták-e létre azt a keresztyénséget alapjában megrendítő világtörténelmi eseményt, amelyet hitújításnak nevezünk? Bizonyára nem. Én a bürokratizmus túltengését egyenesen egyházunk világi férfaira vezetem vissza, akik, megengedem, nemes intencióktól vezettetve, a világi törvények paragrafusai szerint óhajtanak berendezkedni az egyházban is, elfeledkezve arról, hogy az egyház lelki épület, amelynek fentartása nem a jól vezetett irodáktól függ. Ez a bürokratizmus nem tartja véteknél, ha a lelkészi funkciók véghezvitelében a lelkiismeretesség hiányzik, de égbekiáltó bűn a szemében a rubrikázott ívek esetleges hiányos kitöltése. Nézzük meg csak azokat a munkálatokat, amelyek az utóbbi időben a konventi irodában látnak napvilágot. A sok hasznos dolog mellett hány van olyan, amely nem számol a lelkész helyzetével, körülményeivel, a speciális falusi viszonyokkal. Gondoljunk csak a legközelebb közrebocsátott egyházlátogatási jegyzőkönyvtervezetre. Mily kicsinyes, sőt mondhatnám nevetséges kérdések vannak abban! Szerzője alig ha lehet gyakorlatias gondolkodású ember.

A bürokratizmus ellen való elkeseredést igazolhatom a többek között a következő esettel. Egyházmegyénkben általános tisztújítás lévén, egyik tudományosan képzett lelkésztársunk körlevélben hívta fel kollegáit, hogy a választásnál az ő személyétől tekintsenek el. Én a dolgot annyival is inkább sajnáltam, mivel a szóban forgó lelkésztársunk *előzőleg* is viselt már egyházmegyei tisztséget, de meg *ily* tehetséges ember visszavonulását a közügyre nézve veszteségnek tartottam. Levélben kértem elhatározásának megmáskísítására. Hozzám intézett leveléből hadd álljanak itt a következő jellegzetes sorok: „...Én ragaszkodom elhatározásomhoz. Egészen el-

kedvetlenedtem az egyházi közéletől, amely hovatovább belemerül a sablonszerűség, a bürokratizmus útvesztőjébe, amint ezt épen te fejtetted ki igaz színekkel s megrázó erővel abban a véleményben, amelyet az egyházlátogatási új jegyzőkönyvekről nyújtottál be. Egészen átformálódunk a polgári közigazgatás mintájára. Nem lelkészek, pásztorok leszünk már, hanem közigazgatási tisztviselők. Az esperes, a konvent, a kerület íródeákja, postása, mint a vármegyének a szolgabíró, mi papok meg olyanok vagyunk már, mint a községi jegyzők. Nem érünk rá a lelkiekkel foglalkozni, mert nem az Ige és a Lélek, hanem a paragrafus kormányoz minket és ha az Egyetemes Névtár 111-ik lapjától kezdve végig olvassuk az egyházi hivatalok teendőinek „határidőjegyzékét”, szinte égnek áll a hajunk s szégyenkezve kérdezzük, hogy ezért kellett nekünk 16 évig tanulni s theologiai tudományokkal foglalkozni? Mit szólnának ehez a mi nagy elődeink, akiknek elég voltak a Geleji Katona-féle kánonok, akik törvénykönyvek, paragrafusözönök nem létében, de lángoló hittel, csodálatos buzgósággal, törhetetlen kitartással egyházakat alapítottak, semmiből templomokat, iskolákat emeltek s átszenvedtek gyászévtizedek zivatarát? Ilyen sivár, élettelen közigazgatást nem tudnék szívvel-lélekkel, buzgó odaadással szolgálni, ide nem kell ambíció...“ Mindenki érzi, hogy mennyire igaza van a levél írójának. Szerintem a belmisszió ügye csak akkor fog általános fellendülést venni, ha emancipálni tudjuk magunkat a bürokratizmus uralma alól.

A lelkész működésével szemben a másik túlzott irány az evangelisatio, amely evangelizálni akar evangelikusokat, keresztyénekké tenni keresztyéneket, megtéríteni mindazokat, akik külsőleg a megtérítés nyomait nem viselik magukon. Ez a törekvés oda konkludál, hogy a lelkész ne tegyen egyebet, mint egész nap, kezében a bibliával, járjon házról-házra s térítse meg a bűnös lelkeket. Ezen túlzott irány képviselői abban a hitben vannak, hogy az evangelizáció a tulajdonképeni belmisszió, az igazi cura pastoralis. Beteg lelkeknek való irány ez, amelynek talaja nem a való világban, hanem az üres képzelődésben gyökeredzik s e mellett eltelejtí, hogy a lelkész híveinek nem csupán predikáló gép, nem csupán bibliai helyeket citáló szent, hanem sokszor még anyagi dolgokban is tanácsadója. Bürokratizmus és evangelisatio!... Két túlzó irány: az egyik el akarja teljesen szakítani a lelkészt a lelki dolgoktól s oda ültetni a világi intézmények közé, a másik ellenkezőleg föld feletti régiókban akarja szerepeltetni a húsból és vérből alkotott lelkészt, aki elvégre nem mondhat le a mindennapi élet követelményeiről. E két túlzó irány szelidítésére, egymáshoz közelebb hozatalára szükség van az egészséges alapon fekvő belmisszióra, amelynek

fejtegetésében csak azon alakjai jönnek tekintetbe, amelyek a mi viszonyainkhoz, népünk felfogásához illeszkedni tudnak.

Dr. Veress István.

„Unitárius módra“.

Levél a Szerkesztőhöz.

Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Nem érzek magamban erőt arra, hogy Szabolcska Mihálynak, ennek a kiváló nagy alaknak, ennek az Isten lelkétől ihletett költőnek védelmére keljek. Nincs is jogom hozzá, épen nekem, parányi embernek, aki öhozzá képest semmi vagyok. Hanem kifúrná az oldalamat, ha gondolataimból egyet-mást el nem mondanék. Mikor csak a múlt napokban írtam valamit az „amerikai kollega kooperálásáról“.

...Az dobjon követ Szabolcska fejére, aki nem szereti a magyart!

...Az lámadjon ellene... no, de idézzünk csak tőle:

Valami „sötét városról“ van szó, ahol „késik a hajnal“. (A mi egyházunkban nem késik-e?) Az utca sarkán azonban „egy lámpa fénylik“, melynek ragyogása ugyan nem ér fel az égig... (Ime, Szabolcska sohasem lesz nagy ember, mert önmagát rágalmazza... talán Aranytól tanulta?! Jókai után: „kérdjük tőle, t. i. Aranytól: hogy vagy?“

Feleli: „sehogyem, nem érek én már semmit“. Akkor volt épen csordultig a poézis színmézővel. — Ismét: kérdjük tőle: mit írsz? „Semmit sem, — feleli — nem tudok én már írni sem“. — De ’isz így nem lehet nagy emberré lenni!)

Hanem az a lámpa mégis ad valami világosságot. Ennek a világosságnak fényénél a hajnalt kedvelők tudnak botorkázni. Ám jön egy lelkes csapat... „készen a harcra minden időben“... s leveri a lámpát.

Szabolcskát agyon bíráló lelkésztársaimhoz szólok, még pedig az ő szavaival:

„... Ifjú barátim, kritikus elmék,
Ha én hozzátok szólani mernék,
Azt mondanám, hogy valahogy tinéktek
Szól ez az ének“.

...Volt valamikor, visszaóhajtott boldog időben, hogy segédlelkész voltam. Olyan egyházban szolgáltam, ahol a református templomon kívül volt róm. katolikus és izraelita templom is. A többek között egyszer március 15-ikét ünnepeltük. És „együttműködtünk“. Az egyszerű segédlelkész a két kiváló lelkésszel: a róm. katolikkussal és az izraelitával.

Délelőtt 9 órakor kezdődött az istentisztelet a róm. katolikus templomban. Tartotta Szébeny Gyula róm. kath. plébános úr.

Ott voltunk mindannyian... reformátusok, izraeliták. Óh, minő szép volt hallgatni azt az imát, melynek tartalma ez volt:

„Hallottad a szót: „rendületlenül!”
Midőn felzengi miriád ajak,
S a millió szív egy dalon hevül,
Egy lángviharban összezsapzanak?
Óh, értsd is a szót és könnyelmű szájon
Merő szokássá szent imád né váljon“.

... 11 órakor mentünk az izraelita templomba, ahol akkor volt a rabbi a tudós Reichenberg Ábrahám. Nem tudom merre van ma. Tartsa Isten sokáig, ha még él; nyugosztalja haló poraiban, ha már nincs az élők között.

Ott levő reformátusok és katolikusok egyaránt megszívlelhattük azt a beszédet, amit mondott. Valami átvillant a lelkemen. Egy tűnő gondolat, régi... kiesiny és nagy alakokról. Eszembe jutott a Rákosi Viktor zsidó fiúja, akit honvédek bevenni nem akartak... aki megmentett egy magyar sereget s aki egy kereszt alatt ellenség golyóitól találva vérzett el...

....És Istennek kőből való fia, a Megváltó, a hold szelíd fényétől beragyogva, hóval borított tövis koronája alól, mintha szeretettel mosolyogna erre a fiúra, aki egy nagy eszméért halt meg. Amelyet nem is értett, csak sejtett és érzett“.

Eszembe jutott Löw Lipót. A táborigyelész, aki a szabadságharc kitörésekor Pápán volt rabbi, aki azonnal felajánlotta szolgálatait a magyar kormánynak s mint táborigyelész buzgón résztvett a szabadságharcban, melynek leveretése után börtönbe került. A hazai zsidóság megmagyarosodásának, művelődésének egyik nemes előharcosa! Jó helyen volt a börtönben! Hiszen akkor az igazak voltak ott!

Abban a székelyhídi zsidó templomban átviharzott a beszéd s a gondolatok hatása alatt lelkemen egy zsidó költőnek gondolata

„Múló dicsőség, nyári éjnek álma
Volt tüzhelyünk a „Jordán” mentiben,
Nemzeti létünk napjai számlálva
Trón s hatalom oda lett — de mi nem!
Az omladékok felcsapó lángjából,
Mely nyaldosá szentélyed ó falát,
Egyet menténk meg a nagy pusztulásból
Téged, Uram! Javaink legjavát!...“

...És ezen gondolatok hatása alatt milyen könnyű volt nekem d. u. 3 órakor beszélni a református templomban a „látható Istenről“... arról a nemzetről, „melynek egy egész emberöltő ivadéka

nem tanult fegyverrel bánni, melyről azt énekelte a költő és írta a történetíró, hogy el van már puhulva, milyen könnyű volt elmondani, hogy ez a nemzet, mint óriás kelt föl fektéből s pusztla kézzel megvívott kilenc oldalról rátamadó fegyveres ellenség légióival!“

Milyen könnyű volt beszédemet ezekkel a szavakkal végezni be:

„Ennyi év nagy idő arasznyi létünkhöz,
Ifjúból aggastyán lett azóta rég,
Ámde, mint pásztortűz délibábos rónán
Kegyeletünk érték olthatatlan ég.
S bár az idő szárnyai sebes szárnyacsapással,
Egy sugárt sem hamvaszt röppenő szele,
Minél távolabb van, annál ragyogóbb lesz
Az a főszege nap és a múlt vele!“

....A múltkor megemlékeztem a néppel való kooperálásról. Most a Szaboleska-féle kooperálásról szóltam. Ismét mondom: az dobjon követ eljárására, az támadjon ellene, aki nem szereti a magyart s közös nemes célért vállalva nem szeret együtt küzdeni!

Szaboleska a testvériséget hirdette a templomban. Azt a gondolatot, mely megoldani kész a még ma is dívó gyűlölet képesait, azt a szeretetet, amely világpolgárságra ugyan nem, de emberszeretetre vezet el. És nem szép, nem magasztos ez? Előttem egy gondolat lebeg, a költő gondolata

„Nagy gondolat! képzelné is
Dicső, fenséges eszme!
Az emberem, mint egy család,
Szeretettől övezve,
Testvériségben, mint talán
Kain előtt élhetett“.

S én azt hiszem, hogy vágyaink nem volnának elérhetetlen tartományba vonzók, ha mindannyian úgy gondolkoznánk, mint Szaboleska.

S én azt hiszem, hogy nem vétenénk az általam is nagyrabecsült Kálvin szelleme ellen, ha gondolunk egy másik nagy alakra is, a legnagyobbra, aki valaha élt, akihez fogható nem fog többé születni soha: az istenemberre, akiről ismét Jókai munkáiban olvastam valamit: „Ne hozd a Krisztust a mi vitánkba, mert nekem Istenem, akit imádok“... Az unitárius felelt: „Nekem meg emberem, akit követek!“ — Vajjon követjük-e mi is az imádás mellett a Jézus Krisztust, a mi urunkat?!

Nagyistentelű Szerkesztő úr! Ellenmondásba keveredtem önmagammal. Én tartom a mondást: „ígérni nehéz, megadni könnyű“. És most megfordítottam a dolgot. Megígértem, hogy nem fogok alkalmatlankodni és szavamat nem tartottam meg.

Tehát a „nehéz“ és a „könnyű“ helyet cserélt. Vagy nem?

Különben szíves szeretettel üdvözli nagytiszteletű szerkesztő urat

Kólyi.

A beregi református egyházmegye közgyűlése.

Augusztus 27—28-ra hívta össze az elnökség. A két napi dátum korántse azt jelenti, mintha az 54 pontból álló tárgysorozat ennyi időt kívánt volna, mert hiszen — egy pár kivételével — azoknak az ügyeknek szokásos elintézésére, „tudomásul vételére“ elegendő egy óra is. Hanem a két nap egyikével (27.) alkalmat kívánt adni az esperes úr nemcsak a szokásos előleges értekezletre, de a mindennapi kenyér begyűjtése után a lélek táplálására is. Szégyen ide, szégyen oda, de azt kell referálnom, hogy erre a gyűjtésre, egyetemes lelkészi értekezletünk gyűlésére ma se jelentkeznek lelkészeink olyan számban, mint ahogy illett és kellett volna. Évek óta néptelen ez az értekezlet, annyira, hogy a múlt évben már 4 korona bírság szabott a távollevőkre. Az eredmény az, hogy körülbelül 120 koronával fog gyarapodni e címen a közpénztár.

Pedig hát, ha valamikor, most igazán érdemes volt a csaknem 4 óráig tartó szellemi tornában résztvenni. *Simon József*, ez a sokra hívatott kollegánk tartott szabad előadást a *palástról*, annak viseléséről és a *lelkészeknek szeretettel való fejjelmezéséről*. Előadásának lényege ez: Tudott dolog, hogy a lelkészek a legtöbb helyen hétköznap palást nélkül mennek imádkozni a templomba, kollegáinknak a temetésére. Szabad- és megengedhető-e ez? Előadó szerint nem. Tudott dolog az is, hogy egyes lelkészek sokszor oly magaviseletet tanúsítanak, olyan úton járnak, amelyek a papi tisztességbe ütköznek. Az elkövetett hibákra nincs törvény, ha van is, nincs feljelentő. Ilyen esetben szükségesnek látná előadó, hogy a lelkészek, minél többen, szép szóval, szeretettel figyelmeztessék az illetőt az elkövetett hibákra s arra, hogy viselkedésével sokakat megbotránkoztat. S ám, ha a figyelmeztetés nem használna, kizárni a papi testület kebeléből.

Bármennyire helyén való, törvényen alapuló, illetve annak szellemével megegyező volt is az indítvány, nem találkozott egyértelmű helyesléssel. Így történt aztán, hogy csaknem két óráig vitatták a kérdést Szendrey István, Bertók Béla, Bary Sándor, Mízsák Péter, Szentimrey József és mások. A felszólalásokra előbb az előadó, majd az elnöklő esperes válaszolt, összegezte azt a kialakult véleményt,

hogy értekezletünk mindkét indítványt teljesen helyesnek és elfogadhatónak tartja. Az értekezleten az utolsó percig résztvett, fel is szólalt a mi legkedvesebb világi papunk, *Szabó Albert* kir. tanácsos, p. ü. igazgató, valamint másik tanácsbíró társa *Toldy Ignác* is.

Másnap már többen voltunk, habár nem mindenek. A „mindennapi kenyeret“ napok óta áztatta az eső, a napfényes időt némelyek ennek betakarítására igyekeztek felhasználni. Pedig az „anyag“-ot azért is kellett volna mostan mellőzni, mert egy szép ünnepélynek voltunk tanúi. De még egyébnek is. A mi kedves, sok éveket átélt, de testben és lélekben mindig fiatal *esperesünket* igen sokszor hallottuk már szépen imádkozni, de ennél szebben sohasem, mert szívből a szívekhez szólott. Könyvek között emlékezett meg a véghetetlen isteni kegyelemről, amely neki egy súlyos, heteken át tartó betegség után visszaadta az egészségét, az erőt, amellyel egyházmegyéjének mostan is szolgálhat. *Seres Ábrahám* egyházmegyei főjegyző adta meg reá a lelkek érzését, az örömet, hogy hosszas betegsége után ismét körünkben üdvözölhetjük.

A másik örömünk is közös volt. *Pap Károly* beregrákosi lelkész, aki a lelkészi pályán csaknem 60 évet töltött, aki — mint egyik szónok megjegyezte — e 60 év alatt szeme előtt mindig csak a szeretetet, egyetértést, a papi szívességnek legfőbb fokát tartotta, — a király érdemei elismerésül a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki. *Palay András* Bereg megye főispánja, egyik tanácsbírónk tüzte ezt mellére az ünnepeltnek egy igen szép beszéd kíséretében, utána pedig *Várady Gyula* egyházmegyei gondnok az egyházmegye, *Szentimrey József* tanácsbíró pedig a lelkészi kar nevében fejezte ki az örömet és elismerést a mi dicsekedésünknek, aki mint tanácsbíró, mint a vármegyének is egyik kimagasló tagja, kivette ugyan a maga részét a munkából, ha a bizalom úgy kívánta, de azért soha sem volt törhető, tolakodó, sőt amikor érezte testi gyengeségét, lemondott minden tisztségéről, mert munkánélküli címekre és tisztségekre nem volt szüksége. Igen megindító volt aztán a beszédekre adott válasz, amikor a 83 éves Gamáiel elbúcsúzott a mellé felnevekedett ifjabb nemzedéktől, az egyházmegyei közgyűléstől, amelyen ő — hite szerint — most utoljára hallatta a szavát... Adja Isten, hogy szégyenüljön meg ez a hit!...

A lelkeket emelő, a lelkekben magasztos érzelmeket támasztó példás jelenet után következett aztán egy másik élet, a cserék, adás-vételek, kölcsönök, székperek, a sok chablon. Előbb azonban az esperes számolt be, hogy mi történt tavasz óta. Ezek a történetek, mint ahogy máshol, itt is szomorúak és örvendetesek. A kitűnő szónok, az egykori híres

szinész, az Erdélyi János kedvelt dalos diákja, *Batta Ferdinánd* bátyánk itt hagyott bennünket. Elköltözött egy sok érdemet szerzett, 40 éves tanítónk is, *Korláth József*. Életök, érdemök jegyzőkönyvbe jött. *Rehó Gyula T.-Vidre*, *Kóta Lajos Hetében*, *Tornyai János Kajdanóban* mint *rendes*, *Szabó Bertalan Barkaszón*, *Babus Gyula B-Ardóban*, *Nagy László Kigyóson*, *Bakcsy Gyula Rákoson*, *Filep Sándor B.-Surányban*, ifj. *Bereczky József B.-Ujfaluban*, *Réthy László N.-Beregen* mint *segéd-lelkészek*; a tanítók közül pedig *Trencsényi Pál Kigyóson*, *Hézsér Zsuzsánna Gáton*, *Adorján Dezső Náményban*, *Nagy Kálmán és Szabó Károly N.-Beregen* hivatali állásukban megerősítettek. V.-Atyának 6400 kor., Kigyósnak 8000 kor. építkezési kölcsöne engedélyeztetett. Az ugornya-gergelyi társaság nem tud megegyezni a paplaképítés felett. Mindkettő magának akarja, az akarás alatt a pap egy parasztházban tengődik, fog tengődni, ki tudja még meddig. A zsinatelőkészítő bizottságok itt is megalakultak, lesznek majd enquette-k, elaborátumok, csak legyen, aki el is olvassa és megszívlelje. Ujdávidházának a kántortanító már nem kell. 76 család anyasítani akarja az egyházat, persze az „ország kasszája”-ból. *Vigváry Mihály*, buzgó és lelkiismeretes pénztárnokunk orvosi rendeletre tisztségéről lemondott, helyére ideiglenesen *Seres Ábrahám* választott meg. *Kukri János r.-újfalui* tanító ellen a fegyelmi vizsgálat elrendeltetett. Élénk vitát keltett az a kérdés, hogy ha a lelkész haszonbérbe adja a földjeit, kell-e ahhoz egyházmegyei jóváhagyás, vagy nem? . . . A többség úgy határozott, hogy nem kell, mert senki az utód szabadságát nem korlátozhatja.

Gyűlés után az egyházmegye az ünnepelt Pap *Károly* tiszteletére ebédet adott, amelyen megismétlődtek a zöldasztalnál elhangzott jókívánatok.

A bírósági ügyek közül legfontosabb volt a sok port felvert *barkaszói papválasztás*, amelyet a felebezés elutasításával az egyházmegyei bíróság megerősített.

Szernyeparti.

Levél a szerkesztőhöz.

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Szíves elnézéséért esedezem, hogy soraimmal alkalmatlankodni bátorkodom. Igénytelen, csöndben munkálkodó szolgálja vagyok az Úrnak. Nem kenyerem a zajos izgalom, legkevésbé a nagy nyilvánosság vita-porondjának szenvedélye. De ez az esemény, mely e sorok írására kényszerít, teljesen kiforgatott eddigi valomból. Ismerve nagytiszteletű Uram minden igaz ügyért lángoló s minden igazságtalanságot férfiasan elítélő

egyéniségét — remélem, jut egy kis hely nagyra-becsült lapjában ennek a pár sornak is.

Mint méltóztatik tudni, a máramarosszigeti vallásanári állásra pályázatot hirdetett a lyceumi igazgatótanács. A pályázati hirdetményt aláírta az iskola h. gondnoka s a főgimnázium igazgatója. Ebben a pályázati hirdetményben expressis verbis kimondatott, hogy „csak oly egyének pályázhatnak, kiknek vallásanári oklevelök van”. Ez a kétségtelenül hiteles és idézett szavak alapján törvényesnek remélt hirdetmény a legszebb reményeket keltette bennünk, kik a tavasszal vallásanári oklevelet szereztünk. Rajtam kívül tudomásom szerint két oklevelés vallásanár adta be pályázatát. Kétség és remény között vártam az eredményt. És az eredmény igazán váratlan, meglepő volt. A végleges választást tavaszra halasztották és *Sáfrán Jenő* urat ideiglenesen ismét alkalmazták. *Sáfrán* urat ezelőtt mintegy két évvel oly feltétel alatt választották meg ideiglenes vallásanárnak, ha a legelső alkalommal megszerzi a vallásanári oklevelet. Ez a tavaszi vizsgálaton nem sikerült neki. Talán nem is nagyon igyekezett rajta. És igaza is volt. Bizonyára érezte azt, amit a következmények is igazoltak, hogy t. i. ő neki mindezen lehetségek.

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Ezt a szomorú kis kulturképet azért bátorkodtam néhány vonással vázolni, hogy ennek kapcsán egy szerény kérésemet is előterjeszthessem. Annyival inkább helye lehet ennek az Ön lapjában, mert Nagytiszteletű Uram is tagja a vallás-tanár-vizsgáló bizottságnak. Kérészem pedig ez: vagy szerezzenek az illetékes fórumok elégtételt a megsértett jogrendnek, vagy pedig — s ez talán célravezetőbb és egyszerűbb volna — töröljék el a vallásanári vizsgálatot.

A máramarosszigeti eset azt látszik bizonyítani, hogy az új rendszer a gyakorlatban nem vált be. Mert ha lehetséges az, hogy hivatalos pályázati hirdetmény ellenére egy — a pályázat feltételeinek meg nem felelő — egyén kedvéért a jogosult pályázókat elmellőzik: akkor szerintem a vallásanári oklevel értéke illuzóriussá lett. Már pedig a konvent által kiküldött vizsgáló-bizottságnak nem lehet a rendeltetése az, hogy a vizsgázók szellemi töredelmét s jelentékeny anyagi áldozatát bizonytalan értékű diplomával jutalmazza.

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Sokat lehetne még erről az esetről beszélni. Meg lehetne kérdezni a máramarosszigeti lyceum igazgatótanácsától, hogy vajjon miért is hirdetett pályázatot, amikor körülbelül előre tudta, hogy a pályázati hirdetés föltételeit s ezzel a törvényes rendet ő maga fogja ignorálni? Kérdésbe lehetne tenni, hogy szabad-e egy hivatalos hirdetménnyel a pályázókban reménykedést kelteni,

hogy azután a reményeket a törvénytelenység pörölyével összezúzzuk? S végül megkérdezhetném minden törekvő, de protekcióval nem rendelkező fiatal pályatársamtól, hogy ilyen praecedensek után vajjon biztosítva látják-e szorgalmuk, becsületos küzdelmük elismerését és jutalmát s érznek-e kedvet az önzetlen, ideális munkásságra? Sokat lehetne mindezekről beszélni. De nem rabolom tovább Nagytiszteletű Uram becses idejét, hanem megköszönve szíves türelmét s elnézését kérve alkalmatlankodásomért, ajánlom magamat jóindulatába s vagyok kiváló tisztelettel, igaz híve

Hódmezővásárhely, 1912 augusztus 28.

Marjay Géza,
református s. lelkész,
okleveles vallástanár.

Templomszentelés Vámfaluban.

Három református templom épült ez évben egyházkerületünk északi vidékein s most gyors egymásutánban szenteltetnek föl az Isten imáadására. Ebben a mi közönyös, sőt vallástalanság felé hajló korunkban jól esik magunkat azzal vigasztalni, hogy talán még sem olyan elszomorító református anyaszentegyházunk viszonyai, mint amilyenek a sok oldalról jött zaklatás és megpróbáltatás közepette s a belül is fel-felmerülő megrázkódtatások hatása alatt olykor-olykor csüggedésre hajlóan látjuk. Hiszen tettekben tapasztaljuk nyilatkozni az áldozatkészséget, alkötésekben kifejezésre jutni a vallásos buzgóságot és e tettek, ez alkötések előtt szemet hunyni nem lehet. Ezek nem a szenvelgő kegyesség üres és megtévesztésre szánt frázisai, hanem az élő, erős hit hatalmas bizonyágtételei. Igaz, tetteiben is lehet az ember képmutató, azonban az is bizonyos, hogy cselekedetek szemléleténél nem föltétlenül szükséges épen nekünk mindenáron szkeptikus filozófusokká válnunk, különösen mikor azt tapasztaljuk, hogy a képmutatás csak utolsó helyen szokott az egyház felvirágoztatásával feltűnni és érvényesülni. Azok az áldozatok, melyekből egy-egy templom megépül, többnyire elmerülnek az említetlenség homályába, vagy pedig hír dolgában a nyilvánosságnak nagyon is szűk körére lesznek korlátozva, amitől az észrevételre törő képmutatás ösztönszerűen irtózik.

Ezért állíthatjuk bizton és megnyugvással, hogy híveink buzgóságának és áldozatkészségének alig vannak beszédesebb tanúi, mint kicsiny templomaik és ezért mondám épen, hogy nem csupán örömteljes, de vigasztaló is látni az új templomok épülését.

A templom az Isten dicsőítésére és imáadására szentelt hajlék. Rendeltetésére nézve tehát minden templom egyenlő s így új templomok építésénél egyik-

nek a másik fölött nagyobb fontosságot tulajdonítani helytelen és alaptalan különbségtevés lenne. A hely azonban, hol a templom emelkedik s bizonyos külső viszonylatok egészen más értékelést teremtenek, amely nemcsak eltűri, de egyenesen kötelességünké teszi a megkülönböztetést.

Ilyen szempontból beszélve már a vámfalui templomszentelésről, helyesebben a vámfalui reformátusok új templomáról, annak egyházunk életében határozottan kimagasló fontosságot kell tulajdonítanunk.

Csak rá kell tekintenünk egyházkerületünk térképére, azon minden kommentárnál meggyőzőbben tárja föl helyzetünket a feltűnő üresség, mely éppen e kis egyházunk után kezdődik és elterül egész keleti irányban, jelezvén mintegy, hogy Vámfaluban határszélen vagyunk. Ha ehhez hozzátesszük még, hogy ez üresség nem csupán a kálvinistaságnak, hanem egyúttal a magyarságnak is hiányát, ugyanakkor azonban idegen nemzetiségűeknek annál intenzívebb térfoglalását jelenti, ezzel körülbelül eleget mondtunk. Vámfalut földrajzi fekvése igazán a magyarság egyik végvárává avatja, azért nagyítás nélkül mondhatjuk, hogy ott minden magyar ember, amikor egyházáért áldozatot hoz, ugyanakkor hazafias miszsiót is teljesít. És ilyenek a vámfalui református hívek szinte kivétel nélkül. Helyzetük kivételes voltának s ebből eredő kötelességüknek mintegy ösztönszerű megérzését látjuk abban az igazán rendkívüli áldozatkészségben, melyet a vámfalui reformátusok leégett templomuk újjáépítése körül kifejtettek. És épen ez a körülmény teszi kötelességünké, hogy róluk és templomjukról, valamint annak fölszentelési ünnepélyéről — ha lehet — minél melegebb hangon emlékezzünk meg. Magunknak tartozunk vele, hogy az elismerésnek legalább e könnyen fizethető adóját lerójjuk a nemzetiségi határon mintegy őrtálló hitestvéreink iránt, kik nemes buzgóságukkal erejüket szinte meghaladó áldozatkészségükkel olyan példát statuáltak, melynek követése dicsőségére válik anyagi javakkal hasonlíthatatlanul nagyobb mértékben megáldott egyházainknak is. A vámfaluiakat nem jutott volna eszünkbe sem kárhoztatni, ha megadják magukat sorsuknak, mely templomuk leégése által sújtotta őket s teljesen rábizzák magukat hitfeleik jóindulatára. Elvégre is igazolt szegénységükre hivatkozva joggal várhatták és kérhették volna a legmesszebbmenő támogatást, nekünk pedig sietni kellett volna a meghallgatással, ami nem is túlságos érdem annak meggondolása mellett, hogy mikor rajtuk segítünk, akkor is magunknak használunk. Ők azonban sokkal egyenesebb lelkűek, semhogy a csapásokból, melyekkel a Gondviselő gyakran próbára teszi kis egyházainkat, minden áron tőkét akar-

nának kovácsolni. És bár szívesen fogadták, sőt kérték is a támogatást, mindamelllett a 60,000 koronás, kicsiny, de ilyen méreteiben is impozáns templom jórészt az ő áldozatkészségük eredménye és hirdetője. Hogy ez áldozatkészségről számszerű fogalmunk is legyen, szükségesnek tartok legalább annyit közölni, hogy a gyülekezet mindössze is 144 családból áll. A községben épen az utóbbi években kétszer is pusztított a tűzvész, egyszer pedig az árvíz okozott tetemes károkat és ezek dacára röviddel ezután, hogy a templomjuk leégett, 23,250 koronát raktak össze egy új templom építésére. És bár a megélhetés gondjai az esztendő minden szakában ugyancsak igénybe veszik munkás karjaikat, mégis több mint ezer ingyen napszámot töltöttek részben a romok elhárítására, részben pedig az építkezés körül. Ha ezekhez hozzászámítjuk még azt a munkát, ami 600 m³ kőnek kifejtésére és hazahozatalára szükséges, eleget mondottunk. Mindenesetre mondtunk annyit, amennyi az eddigi sorokat igazoltta teszi. A krónikás a vámfalui reformátusokat óhajtotta azokkal megtisztelni mindazoknak nevében, akik méltányosak tudnak és akarnak lenni. Ennyi áldozatkészségért igazán ez a legesekélyebb jutalom, amit nekik adhatunk. Nem is számítanak ők jutalomra, hiszen nem az elismerés reményében tették, amit tettek; náluk valóban szívzsükséglet, hogy az Isten dicsőségére lehessenek.

A templomszentelés histórikumára térve már át, el lehet képzelni, hogy az egyszerű, jólelkű nép, amely ilyen igaz lelkesedéssel munkálkodik egyháza felvirágoztatásán, minő örömet érezhetett, midőn először csendültek meg az édes hangon hívogató új harangok, hogy jelt adjanak a legszebb ünnepély, a templomszentelés megkezdésére és amidőn felbúgtak a remek új orgonának panaszt és hálát egy szent összhangban egyesítő akkordjai. A teljességhez igazán semmi sem hiányzott volna, ha a csúcsívben összebörülő mennyezettől legelsőbbben a távolból is rajongással emlegetett Főpásztor, Püspökünk ajkairól verődtek volna az áhítatos hívek szívébe s onnan a mennyei Atya trónjához a hálaadó és segítségül hívó imának hangjai. Valóban fájlalnunk kell, hogy e felekezeti és nemzetiségileg egyaránt exponált helyen főtiszteletű Püspökünk megjelenése nélkül kellett lezajlani egy olyan ünnepélynek, amely kiválóan alkalmi jellegénél fogva szinte kínálkozott, hogy olyan férfiú ajkairól hangozzanak el a hithűségre és hazaszeretetre buzdító szavak, aki szinte tüneményes kivétel gyanánt bírja a szeretetnek és tiszteletnek teljességét hívei részéről. Az ő szájából prófécia gyanánt fogadták volna azok az egyszerű érzésű emberek az elismerésnek és buzdításnak minden szavát. Hogy dr. Kováts István nagyrabecsült

kartársamnak a helyszínén tett megjegyzésével éljek, annak a népnek szívet-lelkét évtizedekre galvanizálta volna Püspökünk megjelenése, aminek jelentőségét főlölesleg külön hangsúlyozni. Bár nem ide tartozik, mégis kapóra jön ebből következtetni a lézas életre, mely egyházkerületünk kebelében lüktet, a köznek mindenesetre hasznára, de a szeretettel féltett vezetőknek alighanem fizikumuk rovására, mit csak későbbben éreznek meg. Az elfoglaltságnak minő mértéke lehet az, amely legjobb akarata ellenére távol tartja Püspökünket ily kiváló alkalmaktól is!?

Az ünnepély azonban még a fölpanaszoltak ellenére is túlszárnyalta a sablonszerűség kereteit. És ez első sorban nt. Széll György esperes úr dicsősége, ki a maga egyszerűségében is fenségesen szárnyaló, igazán szívből jövő és szívre ható imával avatta fel az új templomot. Méltóan sorakozik mellé Soltész Elemér, egyházmegyei főjegyző, e nagynevű prédikátorunk ünnepi beszédével, mely Róm. XII. 15. alapján épült föl, találó alkalmazással a községben élő két felekezetbeliek kívánatos egyetértésére és együttmunkálkodására. Ezután Papolczy Zoltán egyházmegyei tanácsbíró imádkozott és áldotta meg az új templomot apostoli hangon. Az úrvacsora fölött Sátor Dávid egyházmegyei tanácsbíró ágendázott, mély áhítattal fejtegetvén e szertartás nagy jelentőségét. Az úrvacsorával élők száma meghaladta az ezret. Varga Jenő méhtekei lelkész keresztelt, végül Kolos Vince helybeli lelkész emlékezett meg az építés történetéről. A templomon kívül álló híveknek Sárközi Lajos ifjú Timótheus prédikált. Lelesült szavait még az Avas bércei is visszhangozták. Külön kell megemlékezni Monoki Sándor igazgató tanító magánénekéről, mely a legkényesebb izlésűeknek is művészi élvezetet nyújtott. A környék együttérzésének kézzel fogható bizonyítéka az az 1200 korona, amelyet az ünnepély után rendezett táncmulatság jövedelmezett. Bankett is volt s ezen több felköszöntő hangzott el a szónokokhoz és a helyzethez teljesen méltó tónusban. Jelen voltak a közreműködő lelkészekon kívül Oláh Sándor krassói és dr. Kováts István szatmári lelkész, aki minden alkalmat megragad a kollegialis szeretet kapcsainak minél erősebbé tételére, — továbbá az ő társaságában Veres Jenő theol. m. tanár. A világi notabilitások közül emelték az ünnepély fényét megjelenésükkel: Helmezy József orsz.-gyűlési képviselő, egyházmegyei főgondnok, Szilágyi Tihámér földbirtokos, egyházmegyei tanácsbíró, Görgey István jószágigazgató stb.

A gyönyörű kivitelű templom Varga János szatmári építész-mérnök kiváló műizlését dicséri, ki e munkájával is teljes mértékben rászolgált az elismerésre.

A sorrendben a legőszintébb megbecsülésből

kívántam alkalmazkodni annak az egyénnek természetéhez, aki tulajdonképeni éltetője és lelke volt eleitől kezdve az egész ügynek, akinek elévülhetetlen érdemei vannak már eddig is a vámfalui református egyház felvirágoztatása körül, de akinek szerénységénél csak lelkesedése és türelme nagyobb. Szinte nem is látszik tudni, mily nagy szolgálatot tett református Sionunknak, mikor annak egyik végvárán templomot építtetett. Lelkiismeretességére vall, hogy míg a templomépítés munkája tartott, gyakran még éjszakai nyugalomát is feláldozta, nehogy a megkezdett munka bármi okból halasztást, vagy rövidséget szenvedjen. Nem habozom kimondani, hogy sokat tanultam tőle, de mások is tanulhatnak. Adja Isten, hogy minél több olyan ügybuzgó református lelkészünk legyen, mint aminő Kolos Vince, mert akkor anyaszentegyházunk sorsa biztos kezekben van letéve!

Varga Jenő,
méhteleki lelkész.

Lelkészbeiktatás.

Augusztus hó 4-én történt — főiskolánk volt jeles készültségű növendékének — tiszteletes Papp József úrnak ünnepélyes beiktatása a gencsi református egyház lelkészi hivatalába. Az ifjú Timótheus iránti ragaszkodás s szeretet fényes beigazolást nyert e mindenki szívében édes emlékkép megrögződő ünnepély által. Különösképen pedig a gencsi nemes, régi egyházközség tagjai örvendhettek — s méltán örvendtek is — mikor új, szeretett lelkészők ajkáról megcsendülni hallották Istennek örök géjét, mely lélek minden hívőnek idvességére. A mély tartalmú, gondolatokban gazdag, szívet-lelket mélyen megkapó, fényes szónoki tehetséggel előadott programbeszéd felemelő érzést váltott ki minden hallgató szívéből s az ifjú lelkész szubjektív világát felülmelő, megkapó mondatok nem egy örömtől ragyogó szemből csaltak ki hulló könnyeket. Az ifjú lelkészt Berey József nagyecsed-i lelkész, esperes iktatta be hivatalába, gyönyörű beszédben vázolván a nagy nap jelentőségét mind a beiktatott lelkész, mind a gencsi egyházközség tagjaira nézve. Mindnyájunk szívét-lelkét valami édes érzés járta át, látva, hogy egyik nagyra hivatott egyházközségünk kormányhajójának evezőjét oly erős, acélos karok tartják szilárdan, melyek a munkában nem fáradnak meg, a vészben nem hanyatlanak alá! melyek a Krisztus hófehér lobogóját fennen lobogtatják, fennen a diadalomig!

De talán legédesebb volt az örömük azoknak a jószágos, áldott, szelídlelkű szülőknek, kik semmi

anyagi áldozattól vissza nem riadva, ily nagyreményekre jogosult ifjút neveltek örömünkre, büszkeségünkre! A zsúfolásig megtöltött templomból mindnyájan azzal a megnyugtató, édes érzéssel távoztunk, hogy az áldásokkal gazdag Isten adjon erőt, kitartást az új őrtállónak, mint a gencsi egyházközség tagjainak!

Ennekutána fehérasztal mellett ünnepeltük az új lelkészt, kinek éltetésében egymást érték a szebbnél szebb pohárköszöntők. Berey József, Néma Lajos, Árva Gyula, Simay Lajos az ünnepeltet, Szabó Márton debreceni főgymn. tanár az ünnepelt szüleit köszöntötték. Nagy Elek Berey József esperest éltette lelkes beszéd kíséretében. Kürthy Károly nagykárolyi segéd-lelkész meleg, igazi őszinte érzésből fakadt versben üdvözölte az ünnepeltet.

Végtelenül kedves volt a Csiky Lajos tanár úr levele, melyben szíve szeretetének édes érzésével köszöntötte volt tanítványainak egyik legderekabbját, legkedvesebbjét!...

Este pedig a fiatalság műkedvelő előadással egybekötött táncmulatságot rendezett, mely úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben fényesen sikerült.

K. K.

A törökszentmiklósi reform. ifjúsági egyesület alapszabály-tervezete.

A törökszentmiklósi református ifjúsági-egyesület alapszabály tervezete. E tervezet készítéséhez felhasználtam: a Kónya Gábor mezőtúri lelkész alapszabály tervezetét, s az Egyetemes Konvent 81—1910. sz. határozatában foglalt utasítást. O. P.

I. Az egyesület címe és pecsétje.

1. §.

Az egyesület „Törökszentmiklósi református ifjúsági-egyesület” címet visel és ugyanilyen feliratú, azonban az év, hó s nap jelzésére is felszerelhető pecsétet használ. A név alatt tagja a magyar ifjúsági egyesületek nemzeti szövetségének.

II. Az egyesület célja.

2. §.

Az egyesület célja az, hogy társaságba gyűjtse azokat az ifjakat, akik Jézus Krisztust megváltójuknak és Üdvözítőjüknek tekintvén, a szent irások szerint hitőkben és életőkben az ő tanítványai akarnak lenni és együttesen óhajtanak munkálkodni Isten országának az ifjúság között való terjesztésén.

E cél elérésére szolgálnak : az ifjúsági-egyesületi összejövetelek, vallásos estélyek, ifjúsági énekkar, szentírás olvasása és magyarázata, ismeretterjesztő felolvasások és beszélgetések, önképzés, vallásos szavaltok, könyvtár, vallásos irányú folyóiratok, ezek olvasása és magyarázata.

III. Az egyesület fennállása.

3. §.

Az egyesület ezen alapszabálynak egyházhatósági jóváhagyása idejétől bizonytalan időre alakul.

IV. Az egyesület otthona.

4. §.

Az egyesület otthona az egyházközség által összejövetelekre átengedett presbiteri terem, vagy az e célra megszerzett s kijelölt helyiség.

V. Az egyesület tagjai.

5. §.

Az egyesület tagjai : rendes-, pártoló-, alapító-tagok és tiszteletbeliek.

a) Rendes tag lehet tagsági díj fizetése nélkül minden jó magaviseletű református ifjú vagy leány, aki 15. életévét betöltötte ; akit a választmány az egyesületbe egyhangúlag vagy szótöbbséggel felvett ; aki az egyesület alapszabályainak megtartására nevének a tagok törzskönyvébe sajátkezű beírása által legalább három évre elkötelezte.

b) Pártoló tag az, aki az egyesület pénztárába évente legalább egy koronát fizet.

c) Alapító tag lesz az, ki az egyesület pénztárába egyszer s mindenkorra legalább száz koronát befizet, vagy ennek megfelelő értékpapírt helyez el s annak beváltásáig az értékének megfelelő évi 5% kamatot fizet.

A helybeli református egyházközség és a tiszántúli egyházkerület, mint az egyesület örökös erkölcsi és anyagi támogatója, alapító tagnak tekintendő.

d) Tiszteletbeli tag az, aki választás útján jut az egyesület tagjai sorába ; azonban tiszteletbeli tagokul csak oly egyének választhatók, akik az egyesület céljai érdekében kiváló érdemeket szereztek.

6. §.

A rendes tagság három évre kötelezőleg terjed ugyan, azonban aki kilépését a negyedik november hó 1-ig elnöknek írásban be nem jelenti, annak tagsága újabb három évre kötelező.

7. §.

A tagság megszűnik :

- a) kilépés, a 6. §. tekintetbe vételével ;
- b) lemondás, az 5. §. b) pontjára tekintettel, az évi tagsági díj befizetési kötelezettségével ;
- c) elhalálozás és
- d) kizárás folytán, mely oly tagokkal szemben alkalmaztatik, kik e jelen alapszabály 9. §-a ellen súlyosan vétének.

VI. A tagok jogai és kötelességei.

8. §.

Minden rendes tagnak joga van :

- a) Az egyesület közgyűlésein megjelenni, tanácskozni, indítványokat tenni és szavazni ;
- b) választó és választható ;
- c) a vallásos összejöveteleken résztvenni, felolvasásokat, szavaltokat tartani a jegyzőnél előzetes jelentkezés felvételével és bemutatott olvasmányokból és költeményekből. Joga van a tárgyalt kérdésekhez hozzá szólani, azok felett eszmecserét váltani, beszélgetést folytatni ; a könyvtár használatához, a folyóiratoknak az egyesület helyiségében olvasására.

9. §.

a) Az egyesületbe felvétel és a törzskönyvbe beiratkozás után minden rendes tag tagsági könyvet kap, melyet minden összejövetelel órára köteles magával hozni s abban megjelenését esetenként az egyesületi jegyző által igazoltatni ;

b) kötelessége az összejövetelekre mindenkor énekeskönyvvel megjelenni és ott magát művelt református keresztyénhez illően viselni ; az összejövetelel órákat a lelki dolgokban foglalkozásra és épülésre felhasználni ; egyébként is, kint a társadalmi, családi és magánéletben józan, mértékletes, vallásos életet élni ;

c) igaz ok nélkül az összejövetelekről el nem maradhat ; mulasztását a legközelebbi órán szülei igazolvánnyal tartozik egyesületi jegyzőnél igazolni ;

d) az egyesület tulajdonát képező könyveket és folyóiratokat használat közben be nem piszkolhatja, meg nem rongálhatja. A folyóiratokat az otthonhelyiségből még olvasásra se viheti el. Az egyesületnek okozott károkért kártérítéssel tartozik ;

e) Az egyesület elnöke, szellemi vezetősége, tisztikara iránt szeretettel, tisztelettel viseltetni, intézkedéseikhez alkalmazkodni, tanításukat, intéseiket megfogadni, követni, tagtársaival szemben szeretetteljes, jó indulattal érezni és viselkedni, egymást a lelkiekben építeni, a rossztól visszatartani minden tagnak kötelessége.

VII. Az egyesület vagyona.

10. §.

Az egyesület vagyonát képezi: a) az 1906. évben megszűnt ifjúsági egyesület vagyonából leltár mellett átvett tőkepénz és könyvtár, mely utóbbit a választmány által kijelölt, de csak az egyesület céljait szolgáló könyvekkel időnkint gyarapít és felújít az egyesület.

11. §.

Az egyesület bevételeit: a) pártoló tagsági díjak; b) az alapítványok, hagyományok, segélyek, egyesületek és egyesek adományai; c) az egyház-községi pénztárnak a dologi kiadásokra és a szolgálta fizetésére a bevételi hiányt a szükségletig pótoló feltartói járuléka és d) a tiszántúli egyházkerület által az énekvezér és a tanítók részére a szellemi vezetés díjazására nyújtandó évi adomány alkotják.

12. §.

Az egyesület vagyona leltár mellett kezelendő.

VIII. Az egyesület szervezete.

13. §.

Az egyesület élén áll: az elnök és a tisztikar, melynek tagjai: a) a pénztáros; b) a jegyző; c) a könyvtáros; d) az aljegyző s e) a segédkönyvtáros.

14. §.

Az egyesület ügyeit intézi:
a) a közgyűlés;
b) a választmány.

IX. Közgyűlés.

15. §.

Közgyűlés évente legalább egyszer, minden november elején, az összejöveteleket megelőző időben tartandó; azonban a körülményekhez képest elnök többször is összehívhatja. A közgyűlés összehívása a gyűlés napját megelőző vasárnapon templomi közhirdetés útján történik.

16. §.

Tagjai: az elnök, a tisztikar, a választmány és minden rendes tag.

17. §.

Tárgyai: a tisztviselők, választmány megválasztása és a választmány által elébe utalt ügyek.

18. §.

Érvényes határozat hozatalára a rendes tagok egy negyed részének a jelenléte szükséges; ellenkező esetben két hét múlva tartandó meg a közgyűlés, amikor is a megjelenők érvénnyel határoznak.

19. §.

Határozatát egyhangúlag, vagy szótöbbséggel hozza. Szavazatok egyenlősége esetén elnök dönt. A szavazás történhet felállással is. A választások titkos szavazással történnek. A határozatot az elnök mondja ki; a jegyzőkönyvet elnök, jegyző és a közgyűlés által kiküldött két tag hitelesíti.

20. §.

A közgyűlés nyilvános; tíz tag kívánatára azonban többségi szavazattal zártülés is elrendelhető.

X. Választmány.

21. §.

Tagjai: hivatalból az elnök, a tisztikar és választás útján a rendes tagok közül közgyűlés által három évre választott hat tag.

22. §.

Évenként legalább négyszer tart gyűlést, ú. m. novemberben a közgyűlést megelőzőleg; azután minden hónapban. A körülményekhez képest rendkívüli gyűlés is hívható össze.

23. §.

Az elnök és jegyző által aláírt meghívót, melyben a tárgyak, a gyűlés helye és ideje is kiirandó, a gyűlés előtt 24 órával a választmányi tagok közt köröztetni kell.

24. §.

Határozat hozatalára az elnökön kívül legalább négy tag jelenléte szükséges; ellenkező esetben az újra összehívandó gyűlésen a megjelenők érvényesen határoznak. Szavazatok egyenlősége esetén elnök dönt.

25. §.

Hatáskörébe tartozik előkészíteni mindazon ügyeket, melyeknek elintézése a közgyűlés elé tartozik. Az egyesület és a tisztikar egész évi működéséről a közgyűlés elé jelentést terjeszt.

26. §.

Hatáskörébe tartozik a jelentkezett új tag felvétele és az ifjaknak az egyesület tagjaiul begyűjtése és megtartása.

27. §.

Ellenőrzi a pénztáros és könyvtárosok s a jegyzők évi működését. A könyvtár részére beszerzendő könyveket kijelöli, azoknak, valamint az ifjúsági lapoknak idejében megrendeléséről és kifizetéséről intézkedik.

28. §.

A választmány képezi az egyesület fegyelmi bíróságát. Itél a tisztikar (pénztáros, könyvtárosok, jegyzők) és a tagok fegyelmi ügyében. Az elnök, vagy jegyző előterjesztésére a fegyelmi ügyeket a vádlott kihallgatása után bírálathoz alá veszi s ha a vádat bebizonyítottak találja: az illetőre a vétséghez mért büntetést szab, mely lehet megintés, megdorgálás, tisztai állástól megfosztás, az egyesületből kizárás.

(Folyt. köv.)

Olajos Pál,
ref. lelkész,
alapszabálytervezet készítő.

IRODALOM.

Gergey Antal „Irott munkái”. Összegyűjtötték: *Borsos Károly, Kónya Gábor, dr. Szakács Albert.* — Ára vidékre, postán: 2 korona 25 fillér. E könyv tiszta jövedelmét a mezőtúri református főgimnáziumban Gergely Antal nevét viselő alapítványhoz esatolják. Megrendelhető a mezőtúri református lelkészi hivatalnál. Közöljük a beszédekhez méltó előszót, melyet Kónya Gábor lelkész írott meg a következőkben:

Ezt a könyvet első sorban mezőtúri atyánkfiaiunk szánjuk, kegyeletos emlékül.

Ami az angol keresztyéneknek Spurgeon, a franciáknak Bersier, vagy a jelenkorban az amerikaiaknak Mott János; — ha azokkal nem is egyenlő, de mindenesetre valami olyanféle közös kincse s büszkesége volt a magyar protestáns világnak Gergely Antal. S bizony mély hála-érzet illik hozzánk, túriakhoz, annak megmondolására, hogy Istennek ez a sok kegyelmi ajándékkal megáldott szolgálója közelebről nekünk adatott s egy évtizeden át tett bizonyosságot előttünk az igazságról, lobogtatván a Krisztus Evangéliumának szövétnekét oly hiven, igazán, mint Szegedi Kiss István óta bizonyára csak kevesen.

Szeretném, ha több lenne ez a könyv, mint a siratott lelkipásztor puszta emléke. Az volna ő hozzá méltó kegyelet, ha elnémult szózatai megelevenednének a szívekben s ráalkalmazhatnók az Irás szép szavát: „még holta után is beszél” (Zsid. 11., 4.) és

ez a könyv — az ő utolsó bizonyágtétele — folytatná még az ő szolgálatát a nagy Isten dicsőségére s a lelkek idvességére.

A kegyelem Istene így tegye köztünk áldottá ennek az igaznak emlékezetét!

*

Az idvezült testvérünktől távolabb álló olvasók számára legyen szabad még egy-két tájékoztató megjegyzést tennem.

Gergely Antal sose szándékozott beszédek kiadni. Nem is írt prédikációkat. Amiket e kötetben összeszedtünk, azokat vagy gyorsírók örökítették meg, sajnos, többnyire hiányosan, — vagy a Protestáns Egyházi és Iskolai s más vallásos lap számára írta, amik jobbadán szintén beszéd-fragmentumok. Férfikorából alig 3—4 olyan műve van, amit elmondás után sajátkezűleg úgy próbált leírni, mint ahogy elmondotta.

Ám e papirosra írt emlékek közül még a leg-sikerültebbek se tükrözik vissza hiven az ő szóbeli nagyságát. Mert nagy különbség van élő-szó és írott betű között. Más a beszéd, más az írás. Az igazi beszédet voltaképpen nem is lehet leírni. — Kétségtelen, hogy a figyelmes olvasónak e könyv betűin keresztül is sok szép és tanulságos dolog tűnik szemébe. Példának okáért: az igazság és kegyesség természetes egyszerűsége s közvetlensége, a predikátornak az Evangélium mélységeibe látó s bámulatosan alkalmazni tudó képessége, festői nyelve, „beszélt stílusa” és még sok más egyéb, ami jellemzi a modern keresztyén igehirdetést, mit a franciák *adresse*-nek, *impressionista ékesszólás*-nak neveznek. De, mondom, lényeges különbségek vannak a próféta élő igéi és a könyv holt szavai között. E különbségek részletezése itt nem volna helyén való.

Gergely Antal az élőszóval való bánni tudásnak volt a mestere. Ez a legnagyobb hatalom a világon. S az ő — most bűbájosan csevegő, szívekkel játszó, mézédés beszédének, majd a velők megosztásáig ható, rettentő szavának ekhója csak nagyon gyengén található meg e kötetben. Akik Gergely Antalt életében nem hallották, azok e könyvből nem nyernek fogalmat az ő csodálatos ékesszólásáról. Ellenben akik szerencsések voltak hallgatni az ő igehirdetését, azok e lapok olvasása közben bizonyosan újra érezni fogják azt az üdvös megindulást, mit akkor éreztek, mikor az ő szárnyaló szavain lelkökbe hatott az Isten üzenete.

Vajha drága igéi sok gyümölcsöt teremnének az örök életre.

Mezőtúr, 1912 július hó.

Kónya Gábor
ref. lelkipásztor.

A 192 oldalra terjedő füzet tartalma a következő :
 Előszó. Gergely Antal életrajza. Keresztelési agenda. Esketési beszéd. Gyászbeszéd. Jel. 5., 45. Gyászbeszéd. Én. 2., 16. Gyászbeszéd. Luk. 10., 43. Kézrel csinált templom. Mt. 21., 13. Zs. 84. 2., 3. Egyházi beszéd. Csel. 1., 9—11. Egyházi beszéd. Róm. 8., 13. Egyházi beszéd. Dán. 3., 27., 28. Bethesda partján. Ján. 5., 1—9. Egyházunk feladata. Ez. 37. Légió a nevem. Mk. 5. Lelkészavatási beszéd. 1 Pét. 5., 1—4. Ifjúsági beszéd. Reformáció ünnepén. Jel. 21., 5. Az evangéliom hatalma Róm. 1., 15., 16. Jézus egyedül. Mt. 17. 2—8. Ünnepi beszéd. Mt. 20., 25—28. A rendőrség tolonc- és fogháza. Mindjárt Krisztusnál leszünk. Pogány népek asszonyai. Egyesületek az egyház szolgálatában. Nem Pál, nem Apollós. Hol vagyon a te atyádfia. A naini özvegy fia. Lk. 7. 11—15. Bernói dogmák. Keresztység és szocializmus. Kisértetek. Szocializmus : atheizmus. Adventi napokban. Ézsaiás 64. 1., 40., 9., 10., A gyermekek vallása. Mk. 10., 14. Munkára fel. Ámos 6., 1. Nem kell elmenniök. Mt. 14., 11—21. Nem csak kenyérrrel él az ember. Mt. 4., 4. Imádság hete. Az egyházak külmisziói munkája. Csel. 4., 9—12. Ujévi cikk. 1. Kir. 8., 12. A református tanító az egyházépítés szolgálatában. Világosság. Múlt és jövő. Elmúlt a tél. Én. 2., 11. Lélekidézés. 1. Sám. 28., 7—16. A szabaddkőművesség mint alakító erő.

Tehát 42 mű, melyből kevés sorakozik a — szoros értelemben vett egyházi beszédek csoportjába. De mindenik mű olyan, mely új csapáson jár, eszméltet, elragad s táplál az élet kenyerével.

Külön ajánlani a megszerzését fölösleges. Anélkül is el fogják kapkodni a megjelent példányokat.

KÜLÖNFÉLÉK.

Füüdői istenitisztelek. Templomaink református istenitiszteleket tartására ugyan nem igen vannak az országosabb hírű s látogatottabb füüdőtelepeinken sem, de azért ezt az új belmissziói ágat is kezdik kultiválni egyházi férfiak, okkal-móddal szerit ejtven annak, hogy valamely megfelelő helyiséghez jussanak füüdőinken. Csak a napokban olvastunk idevonatkozólag több örvendetes tudósítást. Az erdélyi egyházkerület tevékeny püspöke, dr. Kenessey Béla és munkás főjegyzője, Nagy Károly Előpatakon, illetőleg Szovátán tartottak ottani időzésük alkalmával református istenitiszteleket. Közelebbről pedig arról értesülünk, hogy a pöstyéni, talán a hazának leglátogatottabb

gyógyfüüdőjében *Csiky Lajos* theol. akadémiánk agilis tanára vette gondjai alá az ott üüdülő és gyógyuló füüdővendégek lelki szükségének elátását. Olyan szerencsés volt, hogy református istenitiszteleket tartására az evangélikus testvérek templomát rendelkezésére bocsátották, hol több ízben isteni tisztet tartott s ezzel nemcsak a hitélet ébrentartását munkálta, hanem hitsorsosainkat egybegyüjtve, a hittestvérek találkozásával, a hitsorsosi együttérés ápolását jelentékenyen előmozdította.

Ennek a soroknak az írója egy évtizeddel ezelött heteken át gyógykezelte volt magát Pöstyénben s bármilyen sikeres volt is a test gyógyítása : lelkének vajmi jól esett volna a vallása szertartása szerinti istenitiszteleten való részvétel. Pápista kápolnák, magában a füüdői parkban is, tárva-nyitva állottak ottan egész nap, csak a református füüdői vendégnek nem volt hol lelkiszomját csillapítani. Ám, midön ezen a hiányon *Csiky Lajos* kedves tanárunk segített : ezzel hálára kötelezte a hallgatókat, kik tömegesen látogatták a templomot. Az esperesi hivatalok, amelyeknek egyházmegyétéhez a különbözö füüdőtelepek, ha mint diasporák is, be vannak osztva, igen dícséretes dolgot végeznének, ha hitsorsosaink lelki gondozásáról megemlékeznének. Alig van nevesebb füüdő, hol református lelkész meg ne fordulna. Ezek bizonyára készséggel magukra vállalnák időnként ennek a szép feladatnak a teljesítését.

Meghívó a debreceni református főiskola 1912. évi szeptember hó 9. napján délelött 10 órakor leendő *tanévmegnyitó üünnepélyére*. A) *Istenitisztelek a nagytemplomban ; kezdődik délelött 10 órakor*. 1. Hymnus. Mozarttól. *Főiskolai ének*. 2. Fennálló ének. 37. dícséret. 1. vers. 3. Gyülekezeti ének. 37. dícséret 2., 3. vers. 4. Imádság. Mondja : *Csiky Lajos*, főiskolai lelkész. 5. 2. dícséret 5. verse. Férfikarra átírta : Id. Sz. Nagy Károly. *Főiskolai ének*. 6. Gyülekezeti ének : 179. dícséret 10. vers. — B) *Tanévmegnyitó üünnepély a főiskola dísztermében, az istenitisztelek után*. 1. Fohász., Oláh Károlytól. *Főiskolai ének*. 2. Egyházkerületi elnökség, hatóságok és a tanárkarok üüdvözlése. 3. Rektori székfoglaló értekezés. Tartja : dr. *Lencz Géza*, ez évi akadémiai igazgató. 4. CXXXVI zsoltár. Férfikarra átírta : *Mácsai Sándor*. *Főiskolai ének*. — Erre az üünnepélyre a címzettet és családját tisztelettel meghívja Debrecen, 1912 szeptember 1. a *főiskolai igazgatóság*.

Halálozás. Főiskolánk közkedveltségü torna-tanárát gyászos veszteség érte : hasonnevü édesatyja augusztus 28-án meghalt. Temetésén a főiskolai tanárok és tisztviselők nagy számmal voltak jelen. Öszinte részvétünket fejezzük ki. A család gyászjelentése a következő : Mély fájdalommal jelentjük, hogy szeretett édes jó atyánk *Tóth Mihály* életének 72-ik, özvegységének 36-ik évében folyó hó 28-án

jobblétre szenderült. Drága halottunk földi részeit folyó hó 30-án, pénteken délután 5 órakor a Honvéd-utca 26. számú háznál, a református vallás szertartása szerint tartandó ima után a Hatvan-utcai sírkertbe helyezük örök nyugalomra. Debreczen, 1912 augusztus 29. Tóth Imre. Tóth Mihály református főiskolai tornatanár. Tóth Lidia.

Esperesi jelentés. A Debreceni egyházmegye az őszi közgyűlésre előre ki szokta nyomtatni s szétküldetni az egyházlátogatásról szóló esperesi jelentést. Az idei jelentés megjelenvén, a következőkben ismertetjük azt. Elsőben is a vallás-erkölcsi állapotról számol be, melyre vonatkozóan megjegyzi, hogy ha kifogástalannak nem is mondható (de hát hol kifogástalan az? Szerk.), a hanyatlás jelzésére sincs ok. A templom látogatása tömeges, a vallásos élet fokozására jótékonyan hatottak a vallásos estélyek felolvasásai, a vallásos iratok ingyen terjesztése, egyházi énekkarok szervezése, a Téli Ujság, a Koszoru-füzetek jelentékeny terjesztése. A derecskei lelkész és segédlelkész, önkéntes adakozásból hordozva a költségeket, télen át havonként egyházi lapot ad ki. Az egyházi szertartást mellőzték 89 esetben. Ebből túlságosan sok eset jut Sárretudvarira, mert ott már a keresztelést is kezdték mellőzni (most 5 esetben); az esketésnél pedig 27 pár nem vette igénybe az egyházi közreműködést. Ezek szerint az egyházmegyében több, mint egyharmada a szomorú tünetnek Sárretudvarira jutott. Szanalást sürgető jelenség! Hozzánk tért 41, kitért egyházunkból 20, és így a nyereség 20. Felekezetenkívülivé senki se lett. A szegények gondozására összesen 55,499 korona 79 fillér fordított. Ebből a Debrecenen kívül eső egyházak körében történt segélyezés 2351 korona 32 fillér értéket képvisel, és így a debreceni egyházközségre 53,148 korona 47 fillér segélyezés terhe jutott. Meg ne tévessze azonban méltánylásunkat a metropolis és a vidék közt mutatkozó nagy differencia. A debreceni segélyezés értékében benne van az úgynevezett ispotályi szegények segélye is, ezenkívül a város átbocsátván a Mária Terézia-alapot az egyházközség kezelésébe, a debreceni egyházközség több mint 800 ezer korona löke birtokában, fáradság s megerőltetés nélkül gyakorolhatja a segélyezés dícséretes erényét. Ha még azt vesszük számításba, hogy a debreceni egyházközség koldusápolói alapítványa közel 200,000 korona, ezenkívül erre a célra Debrecen várostól évi 10,800 korona segélyt nyer, azután ispotályi alapja felülmúlja a háromszázezer koronát, a vidéki egyházközségeknek a 2351 korona 32 filléres jótékony összegért nincs mit pironkodniok. Az egyházak és iskolák részére számokban kimutatható adomány 35,227 korona 54 fillér folyt be. De egyházközségeink is jelentékeny összegben adakoztak jótékony célra (20,767 korona 79 fillér). Az épületek jókarban tartására 70,089 korona 09 fillér fordított. Az iskolákban kitűnő, dícséretes és kielégítő eredmény volt tapasztalható, csupán 3 iskola tanusított gyenge haladást. Feltűnő volt a debreceni iskolákban a helyettesítés körül észlelt mulasztás, és a központi fiúiskola helyiségében tapasztalható fogyatkozás, ami a gondatlan hanyagságnak a következménye. Értesülésünk szerint azonban a fáradhatatlan buzgalommal működő iskolaszéki elnök minden irányban ér-

lyesen s eredménnyel intézkedett, hogy közegei kötelességeket pontosan végezzék. Általán véve, az egyházmegyében mindenütt haladás, fejlődés, több helyen örvendetes virágzás tapasztalható. A levéltár rendezése, óriási anyagával, az új levéltári helyiségben folyamatban van. Az egyháziasság előmozdítására, a híveknek a templomhoz való ragaszkodására jótékony befolyással voltak az énekgyakorlások, amelyek Debreczenben, Derecskén és Kabán buzgósággal folytattatnak. Az örvendetes állapot fényt vet nem csak a hívekre s azok közvetlen vezetőire, a lelkészekre, hanem a mindezeket lankadatlan éberséggel kormányzó, fáradhatlan buzgalmu Dávidházy János esperesre is.

Az Árpád-téri parochia. A debreceni egyházközség Tóth István építésmérnökkel kötött szerződést az Árpád-téri templomhoz szükséges lelkészi lakás felépítésére. Az egyemeletes építkezés költsége 92,203 korona 33 fillérre megy. A lelkészi lakás az emeleten lesz, a földszintet bérhelyiségre szánták.

Tanítói jubileum. Balogh József erdőhegyi református tanító a napokban ülte meg érdemes munkásságának negyvenéves jubileumát. A jubileumi ünnepélyt az egyházi és világi előjáróság, a vidéki papság és tanítóság részvételével tartották meg. Az üdvözlések után a pályatársak és az egyháztanács értékes ajándékkal lepték meg a jubilánst.

Pápista szabadelvűség. Konkrét eset következtében a Katholikus Tanügyi Tanács megkereste az esztergomi primást, hogy a tanítókat az egyházi alsóbb rendű szolgálatteljesítéstől (harangozás, sekrestyei szolgálat stb.) a püspökök útján tiltsa el, s azoknak végzésére ne kötelezze őket. Okot adott erre a napilapokat is bejárt az a hír, mely kipattanotta azt a furcsa dolgot, hogy pápista atyánkfiaiánál néhol a tanítók harangoznak. Az érsek azonban csak annyit mondott ki a felterjesztésre, hogy ilyenemű szolgálattételre nem kényszeríthetők, azonban abba nem avatkozik, hogy ha a hitközség és tanító között ebben a tekintetben megállapodás (tehát szerződés) jön létre. Ime, a szabad cselekvési s elhatározási magas engedély. Más szóval, ha nincs elég tanítói fizetésed, szabadon foglalkozhatsz akár a cipőfoltózással, ha ugyan az ilyen hitközségben egyáltalán cipőt (és nem valami egyebet) viselnének az emberek. De hát azokból a dús állami javadalmakból nem lehetne-e az improduktív foglalkozású kanonokok és ezekhez tartozó egyéb kisebb-nagyobb rendű uraságok jövedelmét alább csökkenteni, azért, hogy aztán a tanító a felsőbb engedélyezés ellenére, ne lenne kénytelen kétféle hangszeren, a harangon és orgonán is egyszerre játszani?

Epilogus a kisvárdai Kálvineum ünnephez. Nagytiszteletű szerkesztő úr! Pótlással és helyreigazítással tartozom a multkori tudósításomhoz. Elkérészteltem a monológ bájos és páratlan előadóját, Jármly Miklós egyházmegyei gondnok úr kedves leányát Etelkára, holott a Löffler Sámuel nyiregyházi gimn. igazgató kedves és dícsérettel kiemelt tanítványa

(kitűnő latin stílista) a sokkal erősebb hangzású Judith nevet viseli. Mindez csak az ellentét kedvéért történik; legalább ez az én egyéni meggyőződés, mert azonkívül, hogy mindjárt megjelenésével foglyul ejti a lelkeket, nincsen az eperjeskei Jármay portán felnőtt szép virágszálon semmi harcias. De nem áradozom, hanem jelentem és megerősítem, hogy a nagy sikerben Jármay Judith önmagának nagy része van. Még a rendezés, agitálás és toborzás munkájában is részt vett. Csakis így lehet megmagyarázni a fényes eredményt. Ahol a főrendezőknél, Szalánczy Bertalan fővezér és Kiss József táblabíró vezérkari főnök uraknak — ilyen erők állottak rendelkezésükre, ott nem is történhetett másképpen; ott a 3000 koronán felüli bevétel nem valami váratlan és feltűnő dolog. Mi jámbor Orlisták azonban hálásak vagyunk érte és szívünkbe zárjuk azokat, akik ezt a felejthetetlen szép összejövetelt és ünnepélyt létrehozták. A magam részéről már azt sem adom sokért, hogy Jármay Miklós gondnokot táncolni láttam s hozzá még mily daliásan rakta! Mind gyönyörködve néztük és irigykedtünk rá. De végzem is ezt a helyreigazítást, mert még nem lesz vége, mint a szobolcsi vendégszeretnek. Szerkesztő úr pedig megbocsásson az alkalmatlankodásért (úgy kell neki, ne bízta volna rám a tudósítást) és készüljön a nyíregyházi revanche-ra, ahol a közép-szabolcsi fogadkozása szerint még a kisvárdai Kálvineum-ünnepélyt is tul fogják licitálni. Ott lesz Tudósító.

Meghívó. A hevesnagykúnsági református tanító-egylet folyó évi szeptember hó 14-én délelőtt 9 órakor Törökszentmiklóson tartja folyó évi rendes közgyűlést, mely gyűlésre az egyesület alapító, pártoló és rendes tagjait, a tanúgy barátokat és érdeklődőket tisztelettel meghívom. Reggel 7 órakor a törökszentmiklósi református templomban Isten áldását kérjük napi munkánkra. A gyűlést megelőző napon azaz szeptember hó 13-án délután 6 órakor központi bizottsági gyűlés lesz a református egyháztanács termében, melyre a központi bizottság tagjainak szíves megjelenését kérem. A gyűlés napján közebedről a törökszentmiklósi kartársak fognak gondoskodni, nemkülönben az elszállásolásról is; felkérem az egyes tanítótestületek elnökeit, hogy a gyűlésre utazó és a közebeden résztvenni kívánó kartársak neveit Simon Ferenc tantest. elnök úrnál Törökszentmiklóson szeptember 10-ig bejelenteni szíveskedjenek. A gyűlés napján este 8 órakor a vasúti állomás mellett levő „Virág-kert”-ben sétatangversenyt rendez a törökszentmiklósi dalárda. Mezőtúr, 1912 augusztus hó 30. Kecskeméthy László, a Hevesnagykúnsági Református Tanítóegylet elnöke. — A közgyűlés tárgyai: 1. Megnyitó. 2. Elnöki jelentés. 3. Néhai Miliesz Béla nekrológja Győrfi János tiszaszöllősi kartárstól. 4. Az egyházmegye 52—912. sz. végzése alapján Kopasz Sándor madarasi kartársnak, a tanügyi bizottsághoz, az iskolai zászlóalj szervezéséről beterjesztett javaslatát ismerteti s arról javaslatot terjeszt elő Kárpáthy Károly karcagi kartárs. 5. A Szügyi József-féle „Népiskolai karénektárt” ismerteti Somogyi István mezőtúri kartárs. 6. Jelentés a VII. egyetemes Tanítógyűlésről. Előadó Juhász Bálint tanítóegyleti főjegyző. 7. Zeke Dániel „Jásznagykúnszolnokmegyei népiskolák III-ik osztálya számára írt Földrajz”-át ismerteti Bárany Mihály madarasi

kartárs. 8. „A család és iskola szépre való nevelése” címen értekeznek Jámbor Lajos dévaványai kartárs.

9. Boris Ferenc törökszentmiklósi kartárs ismerteti az általa feltalált számoló és oktató készüléket. 10. Tagok igazolása. 11. Központi bizottság jegyzőkönyvei. 12. Indítványok, melyek az elnökségnél a gyűlés előtt 3 nappal bejelentendők. 13. A jövő évi közgyűlés helyének megállapítása. — A központi bizottság gyűlésének tárgyai: 1. Pénztár- és számadásvizsgálat. 2. Jövő évi költségelőirányzat. 3. Indítványok elkészítése.

Uj orgona. Erzsébetháza (Szepes megye) község a temploma részére szükséges új orgona készítésével a számos pályázó közül az előnyösen ismert Ország Sándor és Fia rákospalotai (Bpest mellett) orgona- és harmóniumgyáros céget bízta meg, kinek ajánlata a legelőnyösebb volt.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Szerkesztőhelyettes: URAY SÁNDOR
Helyettes szerkesztő: RÓZSA SÁNDOR.

Pályázat.

az alsójózsai tanítónői állásra.

1. Javadalom 100 korona, 20 korona keriváltság s természetbeni lakás.
  2. Kötelesség I—VI. leányosztály tantervszerinti vezetése.
- Pályázati határidő szeptember 22.
 Állás választás után azonnal elfoglalandó.
 Felsőjózsa, 1912 szeptember hó 6.

Karla Ödön,
 ref. lelkész.

Pályázat.

A kisszántói református orgonista-kántortanítói állásra pályázatot hirdetek.

Fizetése: természetbeni lakáson és kerten kívül az egyház pénztárából havonként előre kiszolgáltatva különböző címeken 455 korona 04 fillér., tandíjpótló államsegély 425 korona, 6 kat. hold 413 □-öl szántó- és kaszáló föld, melynek jelenlegi hasznobére 383 korona, stóla.

Kötelessége I—VI. osztályú vegyes népiskola tanítása, istenitiszteleteken és temetés alkalmával éneklés vezetése, kánonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén templomi szószéki szolgálat.

Pályázati határidő 1912 szeptember 10.
 Állás azonnal elfoglalandó. Személyes megjelenés előnyös, azonban az egyház útiköltséget nem ad.

Kisszántó (Bihar m.), 1912 augusztus 25.

Babiesák József,
 ref. lelkész.

Pályázat

A mezőtúri református főgimnázium fenntartó testülete pályázatot hirdet helyettes tanári állásra.

Pályázhatnak református vallású földrajz-történelem szakcsoportra képesített tanárjelöltek. Évi fizetés 1800 korona. A kellőleg felszerelt kérvények folyó évi szeptember hó 12-ig nyújthatók be a főgimnázium igazgatóságához. Az állás azonnal elfoglalandó.

Mezőtúr, 1912 szeptember 1.

Borsos Károly,
igazgató.

Kónya Gábor,
igazgató tanács elnöke.

Pályázat.

A békesi református egyháznál elhalálozás folytán megüresedett orgonista-kántori állásra pályázat hirdetik.

Az alábbi különletett időben megállapított díjlevél szerint évi fizetés: 1. 160, szóval egyszázhatvan frt o. é. (320 kor.); 2. 125, szóval egyszázhuszonöt frt (250 kor.) lakbér; 3.^a 10, szóval tíz köből (12 Hl. 30 liter = 10 m. 25 kgr.) megrostált gyülevész búza s 10, szóval tíz köből (12 Hl. 30 liter = 8 m. 30 kgr.) árpa az egyház magtárából; 4. 10, szóval negyven hold föld, melyet minden évben egyharmad részben kapás növény alá tartozván fordítani, a haszonélvező maga művelheti, melynek azonban adóját s terheit az egyház viseli; 5. temetési stóla a főtsz. egyházkerület rendelet szerint: énekszós halottól 50 kr. (1 kor.), predikációstól háznál 1 frt (2 kor.), templomban 2 frt (4 kor.), könyörgésetől 1 frt (2 K).² búcsúztatásért 2 frt (4 kor.). — Magánéneklésért orgonával, ha kívántatik 1 frt (2 kor.) külön. A temetés két kántor között sorrend szerint történik s így az évi stóla feles.

Kelt a 289—1874. szám és esperesi körlevél meghagyása folytán a békesi hely. hitv. egyház presbiteriumának 1874. évi december hó 13-án tartott teljes számú ülésén.

Jegyzet. ¹ Ez idő szerint a kántornak természetbeni lakása van. — ² A búcsúztatás és magánéneklés megszűnt.

Megjegyzendő, hogy a megválasztandó kántor gabonafizetését Békés község előjáróságának becslése alapján az egyház készpénzben váltja meg és pedig: a búzát métermázsanként 17 koronáért, az árpát métermázsanként 12 koronáért, de ez a megváltás csak akkor lesz érvényes, ha az egyházi felsőbb hatóságok jóváhagyják.

Próbaéneklés és választás szeptember hó 24-én fog megejtetni.

Pályázat szeptember 22-én jár le.

Próbaéneklésre jelentkezőknek útiköltséget az egyház vissza nem térít.

Az állás lehetőleg október hó 1-én foglalandó el. Békés, 1912 szeptember hó 4-én.

Keckeméti Ferenc s. k.,
elnök-lelkész.

5820—1912. sz. Pályázat.

a bukaresti református hitoktató-segédlelkészi állásra.

A bukaresti református hitoktató-segédlelkészi állásra pályázatot hirdetünk. A kinevezés ideiglenes s a kinevezett segédlelkészt a konventi elnökség állásáról bármikor visszahívhatja. Pályázhatnak oly segédlelkészek, kik legalább az első lelkészképesítő vizsgálatot letették.

Kötelessége a bukaresti hitoktató segédlelkésznek: a hit- és erkölcs tanítása valamennyi bukaresti magyar iskolában a főhatóság által megállapítandó helyen és óraszámban, továbbá segédkezés a bukaresti lelkész mindenmű lelkészi teendőiben.

Javadalom: a) fizetés, ha mindkét lelkészi vizsgát letett egyén neveztetik ki, évi 2400 frank; ellenesetben évi 1800 frank; b) lakáspénz: évi 720 frank.

A pályázati kérvények f. évi szeptember hó 20-ig a konventi elnökségnél, Budapest, VII., Abonyi-u. 21. sz. a. adandók be s esatolandók hozzá: 1. a keresztlevel; 2. érettségi bizonyítvány; 3. lecke-könyv; 4. lelkészi vagy segédlelkészi oklevél; 5. szolgálati bizonyítvány.

Nyelvismeret és családi állapot a kérvényben felemlítendő. Az állást a kinevezés után 8 napra (valószínűleg október első napjaiban) el kell foglalni.

Budapest, 1912 szeptember 3.

A református egyetemes konvent elnöksége:

gróf Degenfeld József,
főgondnok, világi elnök.

Antal Gábor,
püspök, lelkész ielnök.

Pályázat

A *szőlősgyulai* református egyház pályázatot hirdet I—VI. osztályú vegyes népiskolájának *kántor-tanítói* állására.

Javadalmazás: 1. 460 kor. az egyház pénztárából havonként előre fizetve. 2. 7 hold kaszáló- és szántó-föld haszonélvezete. (Adóját javadalmas fizeti.) 3. 358 korona állami fizetékiegészítés. 4. 130 korona tandíjváltás. 5. 200 korona drágasági pótlék az egyháztól. 6. Temető és cinterem haszna felerészben.

Kötelessége: I—VI. osztályú vegyesiskola tanterv szerinti vezetése, ismétlősök tanítása (amiért a községtől 50 korona tiszteletdíjat élvez), kántori teendők végzése. Kanonikus órák s lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat.

Pályázati kérvények 1912. év szeptember 25-ig alólírott iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Az állás választás után azonnal elfoglalandó. Szőlősgyula, u. p. Feketeardó, 1912 július 8.

Balogh Miklós,
ref. lelkész.